ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ
της 7ης Μαΐου 1998 *

I — Εισαγωγή

1. Στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε η βελγική cour du travail de Bruxelles, το οποίο σχετίζεται με την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων (στο εξής: οδηγία) [1]. Ερωτάται αν η ενλόγω οδηγία καλύπτει περιπτώσεις μεταβιβάσεως από εταιρία τελούσα υπό εκούσια εκκαθάριση σε άλλη εταιρία.

II — Τα πραγματικά περιστατικά

2. Ο πρώτος εκ των εφεσιβλήτων στην κυρία δίκη Wilfried Sanders (στο εξής: Sanders) εργαζόταν στην εφεσείουσα εταιρία (στο εξής: Europièces) ως εμπορικός αντιπρόσωπος στο Erpent του Βελγίου, για τον τομέα της επαρχίας Namur, Luxembourg και Hainaut. Τον Ιούλιο του 1993, η Europièces περιήλθε σε εκούσια εκκαθάριση. Στις 27 Ιουλίου 1993, ο εκκαθαριστής κοινοποίησε στον Sanders καταγγελία με προειδοποίηση είκοσι δύο μηνών. Στις 13 Αυγούστου 1993, ο εκκαθαριστής πληροφόρησε τον Sanders αφενός μεν ότι η Europièces είχε εκχωρήσει στη δεύτερη εκ των εφεσιβλήτων στην κυρία δίκη, Societé Automotive Industries Holding Company (στο εξής: Automotive) μέρος του αποθέματος και των υλικών της, αφετέρου δε ότι η Automotive δεν είχε αναλάβει εξ ολοκλήρου τις δραστηριότητες της εταιρίας Europièces. Ο εκκαθαριστής ανακοίνωσε ακόμη στον Sanders ότι από τις 24 Αυγούστου 1993 οφείλει να παρέχει τις υπηρεσίες του για λογαριασμό της εκκαθαρίσεως στις Βρυξέλλες, υπό τις άμεσες οδηγίες του εκπροσώπου της εκκαθαρίσεως. Η μεταβολή των συνθηκών εργασίας δικαιολογείτο, κατά τον εκκαθαριστή, από το γεγονός ότι οι δραστηριότητες της Europièces συνεχίζονταν μόνο χάριν της εκκαθαρίσεως, η οποία επέβαλε τη μετακίνηση του εργαζομένου στις Βρυξέλλες. Στην ανωτέρω επιστολή αναφέρεται ακόμη ότι η Automotive είχε προτείνει σε ορισμένα μέλη του προσωπικού, μεταξύ των οποίων και στον Sanders, τη σύναψη συμβάσεως εργασίας, την οποία ο ενλόγω εργαζόμενος είχε απορρίψει. Η αλληλογραφία που ακολούθησε μεταξύ του Sanders και του εκκαθαριστή, σχετικά με τον τόπο ασκήσεως και τη φύση των καθηκόντων του πρώτου, δεν τελεσφόρησε και στη συνέχεια, ο Sanders, με επιστολή του της 16ης Οκτωβρίου 1993, διαπίστωσε τη μονομερή λύση της συμβάσεώς του ως εμπορικού αντιπροσώπου ή τουλάχιστον την καταγγελία της συμβάσεως αυτής, λόγω της συμπεριφοράς της εκκαθαρίσεως.

3. Με απόφασή του της 5ης Σεπτεμβρίου 1995, το tribunal du travail de Bruxelles στο

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ελληνική.

1 — ΕΕ L 61 της 5ης Μαρτίου 1977, σ. 26, ΕΕ ειδ. έκδ. 05/0002, σ. 171.

οποίο προσέφυγε ο Sanders, έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι το τμήμα εγκαταστάσεως της εταιρίας Europièces στο Erpent στο οποίο αυτός παρείχε τις υπηρεσίες του ως εμπορικός αντιπρόσωπος, φαίνεται ότι είχε μεταβιβασθεί στην Automotive διατηρώντας την ενότητά του, στο μέτρο που η Automotive είχε συνεχίσει να ασκεί στον τόπο αυτό παρόμοιες δραστηριότητες· κάλεσε στη συνέχεια τον ενάγοντα να προβάλει τους ισχυρισμούς του σχετικά με το αν πρέπει να τύχει εφαρμογής η οδηγία 77/187 στην κρίσιμη υπόθεση.

4. Κατά της αποφάσεως αυτής, η Europièces άσκησε στις 16 Νοεμβρίου 1995 έφεση ενώπιον του δικαστηρίου της παραπομπής. Η cour du travail de Bruxelles συμφωνεί με τη διαπίστωση του πρωτοβάθμιου δικαστή, ως προς το ότι υπήρξε μεταβίβαση της οικονομικής ενότητας του Erpent και του αντίστοιχου τμήματος της επιχειρήσεως Europièces στην εταιρία Automotive, αμφιβάλλει όμως ως προς την εφαρμογή της οδηγίας σε περιπτώσεις εκουσίας εκκαθαρίσεως.

III — Το προδικαστικό ερώτημα

5. Ενόψει των ανωτέρω το εθνικό δικαστήριο θέτει το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Η οδηγία 77/187 έχει εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία μία υπό εκκαθάριση εταιρία μεταβιβάζει το σύνολο ή μέρος του ενεργητικού της σε άλλη εταιρία η οποία, στη συνέχεια, κοινοποιεί στον εργαζόμενο εντολές, οι οποίες, κατά την υπό εκκαθάριση εταιρία, πρέπει να εκτελεστούν;»

IV — Το νομικό πλαίσιο

6. Σύμφωνα με την παράγραφο 1, του άρθρου 1, της οδηγίας,

«η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται επί μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων σε άλλο επιχειρηματία, οι οποίες προκύπτουν από συμβατική εκχώρηση ή συγχώνευση».

Το πρώτο εδάφιο, της παραγράφου 1, του άρθρου 3, της οδηγίας αναφέρει πως,

«τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που δημιουργούνται για τον εκχωρητή από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση που υφίσταται κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, μεταβιβάζονται, εξαιτίας της μεταβιβάσεως αυτής, στον εκδοχέα».

Ενόψει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας,

«η μεταβίβαση μίας επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως δεν συνιστά αυτή καθεαυτή λόγο απολύσεως για τον εκχωρητή ή τον εκδοχέα. Αυτή η διάταξη δεν εμποδίζει απολύσεις που είναι δυνατόν να επέλθουν για λόγους οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανώσεως που προϋποθέτουν μεταβολές στο επίπεδο της απασχολήσεως».

της εργασίας που ο Sanders παρείχε στην Europièces, δεύτερον, αν η εργασία αυτή παρείχετο εξ ολοκλήρου στο Erpent ή προβλεπόταν και μερική απασχόληση στις Βρυξέλλες, τρίτον, αν ο Sanders εργαζόταν σε τμήμα της επιχειρήσεως Europièces το οποίο ήταν αρκούντως διακριτό και αν το τμήμα αυτό μεταβιβάσθηκε στο πλαίσιο της εκκαθάρισης στην Automotive, τέταρτον, αν ο Sanders συνήψε αργότερα σύμβαση εργασίας με τον εκδοχέα, δηλαδή την Automotive και πέμπτον, η σχέση της υπό κρίση οδηγίας με την εκκρεμούσα ενώπιον στο δικαστήριο της παραπομπής κυρία διαφορά. Θεωρώντας τις παρεχόμενες πληροφορίες για τα ανωτέρω ζητήματα ανεπαρκείς, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προτείνει την απόρριψη της παραπομπής ως απαράδεκτη.

V — Επί του παραδεκτού της προσφυγής

7. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει ότι το αίτημα του δικαστηρίου της παραπομπής πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο λόγω της λακωνικής διατυπώσεως των νομικών και πραγματικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για τη νομική κρίση του Δικαστηρίου [2]. Αναφέρει ειδικότερα ότι για την ορθή απάντηση του προδικαστικού ερωτήματος θα έπρεπε στην απόφαση του εθνικού δικαστηρίου να περιγράφονται και να επεξηγούνται λεπτομερώς, πρώτον, τα ειδικά χαρακτηριστικά

8. Φρονώ ότι η ένσταση απαραδέκτου δεν πρέπει να γίνει δεκτή. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου στην οποία αναφέρεται και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα στοχεύει στην παροχή ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που είναι χρήσιμη στον εθνικό δικαστή για την επίλυση της κυρίας διαφοράς. Από τον γενικό αυτό κανόνα συνάγεται ότι, στο πλαίσιο της αγαστής συνεργασίας μεταξύ εθνικού και κοινοτικού δικαστή, ο τελευταίος απαντά στα προδικαστικά ερωτήματα που του υποβάλλονται όταν έχει στη διάθεσή του τα ελάχιστα νομικά και πραγματικά στοιχεία που απαιτούνται για να αποδοθεί ερμηνευτικά με τρόπο ορθό και χρήσιμο για την επίλυση της εκκρεμούσης κυρίας διαφοράς ο κρίσιμος κοινοτικός κανόνας· αποφεύγει πάντως να δώσει απάντηση στα εντελώς υποθετικά ερωτήματα. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο εθνικός δικαστής έχει διατυπώσει με τρόπο σαφή και συγκεκριμένο το ειδικό νομικό ζήτημα που τον απασχολεί, την επίλυση του οποίου θεωρεί απαραίτητη για να

2 — Επικαλείται προς τούτο την απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1996, C-257/95, Bresle (Συλλογή 1996, σ. I-233) και της 26ης Ιανουαρίου 1993, Telemarsicabruzzo κ.λπ., C-320/90, C-321/90 και C-322/90 (Συλλογή 1993, σ. I-393, σκέψη 6) και τις διατάξεις του Δικαστηρίου της 19ης Μαρτίου 1993, C-157/92, Banchero (Συλλογή 1993, σ. I-1085, σκέψη 4), της 23ης Μαρτίου 1995, C-458/93, Saddik (Συλλογή 1995, σ. I-511, σκέψη 12), της 7ης Απριλίου 1995, C-167/94, Grau Gomis κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-1023, σκέψη 8) και της 21ης Δεκεμβρίου 1995, C-307/95, Max Mara (Συλλογή 1995, σ. I-5083, σκέψη 6).

φωτισθεί η υποβληθείσα ενώπιόν του διαφορά. Όπως νομίζω ότι θα φανεί στη συνέχεια της αναλύσεώς μου επί της ουσίας, το κρίσιμο νομικό και πραγματικό πλαίσιο είναι οριακά γνωστό στο Δικαστήριο και ως εκ τούτου δεν βλέπω τον λόγο να μην απαντηθεί το προδικαστικό ερώτημα, έστω και αν υφίστανται όντως αμφιβολίες ως προς ορισμένες πλευρές της κυρίας διαφοράς. Σε κάθε περίπτωση, η υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών στους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου, για την ερμηνεία των οποίων έχει ζητηθεί η επικουρία του Δικαστηρίου, ανήκει αποκλειστικά στην cour du travail de Bruxelles.

VI — Επί της ουσίας

A — *Τα μέχρι σήμερα νομολογιακά δεδομένα*

9. Το ζήτημα που τίθεται με το παρόν προδικαστικό ερώτημα αφορά το κατά πόσον μπορεί να υφίσταται «συμβατική εκχώρηση», κατά την έννοια της παραγράφου 1, του άρθρου 1, της οδηγίας, όταν η μεταβιβαζόμενη επιχείρηση τελεί υπό εκούσια εκκαθάριση. Όπως ορθώς παρατηρούν η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, για την απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι ιδιαιτέρως χρήσιμη η ανασκόπηση της μέχρι σήμερα νομολογίας του Δικαστηρίου ως προς το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/187/ΕΟΚ.

10. Το Δικαστήριο εξέτασε αν η ενλόγω οδηγία καλύπτει και περιπτώσεις μεταβιβάσεως εταιριών, οι οποίες βρίσκονται σε παραπλήσιο ή αντίστοιχο με την παρούσα υπόθεση ειδικό νομοθετικό καθεστώς, στις υποθέσεις Abels [3], D'Urso [4], Spano [5] και Dethier [6]. Ειδικότερα, διερεύνησε κατά πόσο η παράγραφος 1, του άρθρου 1, της οδηγίας καλύπτει μεταβιβάσεις επιχειρήσεων οι οποίες έχουν υπαχθεί σε ορισμένους θεσμούς του εθνικού δικαίου, όπως είναι η πτώχευση και η διαδικασία του «surcéance van betaling» (προληπτικού της πτωχεύσεως συμβιβασμού) στο ολλανδικό δίκαιο [7], η αναγκαστική διοικητική εκκαθάριση και η διαδικασία προσωρινής διαχειρίσεως των επιχειρήσεων που βρίσκονται σε κατάσταση κρίσεως σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο [8] και τέλος, η διαδικασία δικαστικής εκκαθαρίσεως του βελγικού δικαίου [9].

α) Οι υποθέσεις Abels, D'Urso και Spano

11. Σύμφωνα με τα πορίσματα της νομολογίας, ο κοινοτικός δικαστής λαμβάνει υπόψη του, ως κριτήριο, το σκοπό και τα ιδιαίτερα διαδικαστικά χαρακτηριστικά του εξεταζόμενου θεσμού του εθνικού δικαίου σε σχέση με την οικονομία, το σκοπό και τη θέση της οδηγίας στο σύστημα του κοινοτικού

3 — Απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1985, υπόθεση 135/83, Abels (Συλλογή 1985, σ. 469).

4 — Απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, C-362/89, D'Urso κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-4105).

5 — Απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1995, υπόθεση C-472/93, Spano κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-4321).

6 — Απόφαση της 12ης Μαρτίου 1998, Jules Dethier Equipement κατά Jules Dassy και Sovan SPRPE, υπόθεση C-319/94 (μη ακόμα δημοσιευθείσα στη Συλλογή).

7 — Προμνησθείσα, στην υποσημείωση 3, υπόθεση Abels.

8 — Στην προμνησθείσα, στην υποσημείωση 4, υπόθεση D'Urso εξετάσθηκε το ζήτημα της αναγκαστικής διοικητικής εκκαθαρίσεως η διαδικασία περί προσωρινής διαχειρίσεως των μεγάλων επιχειρήσεων που βρίσκονται σε κρίση η οποία θεσπίσθηκε με το ιταλικό νομοθετικό διάταγμα 26 της 30ής Ιανουαρίου 1979 ενώ στην υπόθεση Spano τίθεται το ζήτημα της μεταβιβάσεως επιχειρήσεως για την οποία είχε αναγνωρισθεί ότι βρίσκεται σε κατάσταση κρίσεως σύμφωνα με τη διαδικασία του ιταλικού νόμου 675 της 12ης Αυγούστου 1977.

9 — Προμνησθείσα, στην υποσημείωση 6, υπόθεση Dethier.

δικαίου. Επιδίωξη της οδηγίας, όπως συνάγεται από το προοίμιό της, είναι «(...) η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους» [10], στο πλαίσιο των διαρθρωτικών μεταβολών που επιφέρει στις επιχειρήσεις η οικονομική εξέλιξη της κοινής αγοράς. Μετά την τελολογική προσέγγιση της οδηγίας, ο κοινοτικός δικαστής αναλύει τα ειδικότερα στοιχεία της εθνικής νομοθεσίας, η οποία του υποβάλλεται προς κρίση για να εκτιμήσει αν οι αντίστοιχοι προς τις νομοθεσίες αυτές θεσμοί των κρατών μελών συμβιβάζονται με τις επιδιώξεις της οδηγίας και δικαιολογούν την εφαρμογή της τελευταίας σε περιπτώσεις μεταβιβάσεως επιχειρήσεως.

12. Ειδικότερα, στην υπόθεση Abels, το Δικαστήριο αντιτάχθηκε στην επέκταση του πεδίου των διατάξεων της οδηγίας σε μεταβιβάσεις επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων που γίνονται στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας του ολλανδικού δικαίου, στο μέτρο που η τελευταία στοχεύει αποκλειστικά, μέσα από μία δικαστικώς ελεγχόμενη διαδικασία, στην εξασφάλιση των συμφερόντων των διαφόρων κατηγοριών πιστωτών και δεν εμπνέεται από κάποια προβληματική κοινωνικής φύσεως, όπως είναι η προστασία των εργαζομένων την οποία επιζητεί η οδηγία 77/187/ΕΟΚ [11].

13. Η περιοριστική αυτή λύση δεν επεκτείνεται όμως στην περίπτωση του θεσμού του ολλανδικού δικαίου περί προληπτικού της πτωχεύσεως συμβιβασμού (surcéance van betaling). Για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, ο κοινοτικός δικαστής εκτίμησε το σκοπό και τα χαρακτηριστικά της ειδικής αυτής διαδικασίας. Διαπίστωσε αφενός ότι η τελευταία εξυπηρετεί κυρίως τη διασφάλιση της περιουσίας και, ενδεχομένως τη συνέχιση της δραστηριότητας της επιχειρήσεως, μέσα από διακανονισμό που εξασφαλίζει τη δραστηριότητα της επιχειρήσεως στο μέλλον. Παρατήρησε αφετέρου ότι η ενλόγω διαδικασία έχει μεν ένδικο χαρακτήρα, εντούτοις ο δικαστικός έλεγχος είναι ιδιαιτέρως περιορισμένης εκτάσεως. Αντίθετα λοιπόν προς όσα έγιναν δεκτά για την πτώχευση, η εφαρμογή της οδηγίας σε ολική ή μερική μεταβίβαση επιχείρησης η οποία βρίσκεται στο στάδιο προληπτικού της πτωχεύσεως συμβιβασμού είναι καθόλα δυνατή, το δε συμπέρασμα αυτό δεν ανατρέπεται από το ενδεχόμενο και μόνο ότι παρόμοια διαδικασία μπορεί μεταγενεστέρως να καταλήξει στη κήρυξη της επιχειρήσεως σε κατάσταση πτωχεύσεως [12].

10 — Δεύτερη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της οδηγίας.

11 — Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η ανάγκη προστασίας των πιστωτών δικαιολογεί σε όλα τα κράτη μέλη την ύπαρξη ειδικών κανόνων «(...) οι οποίοι μπορεί να συνεπάγονται παρέκκλιση, τουλάχιστον μερική, από άλλες διατάξεις γενικής ισχύος, μεταξύ των οποίων οι διατάξεις του κοινωνικού δικαίου» (σκέψη 15 της προμνησθείσας, στην υποσημείωση 3, αποφάσεως Abels). Παρατηρεί ακόμη ότι, σε περίπτωση εφαρμογής της οδηγίας σε μεταβιβάσεις υπό πτώχευση επιχειρήσεων, ενδέχεται, αντί να βελτιωθούν, να επιδεινωθούν σε γενικό επίπεδο οι όροι διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού κατ' αντίθεση προς τους κοινωνικούς στόχους της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση αυτή απομακρύνεται σημαντικά το ενδεχόμενο ο εκδοχέας να αναλάβει την υπό πτώχευση μεταβιβαζόμενη επιχείρηση με αποδεκτούς για την ομάδα των πιστωτών όρους, οπότε η μόνη λύση που απομένει είναι η χωριστή εκποίηση του ενεργητικού της επιχειρήσεως και άρα η απώλεια όλων των θέσεων εργασίας, αντίθετα προς τα όσα επιδιώκει η οδηγία 77/187/ΕΟΚ (σκέψη 23).

12 — Σκέψεις 28 και 29 της προμνησθείσας, στην υποσημείωση 3, αποφάσεως Abels.

14. Τον ίδιο συλλογισμό ακολούθησε το Δικαστήριο και στην προμνησθείσα υπόθεση D'Urso. Έκρινε, καταρχάς, ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας δεν έχει εφαρμογή στις μεταβιβάσεις επιχειρήσεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο διαδικασίας αναγγελίας πιστωτών όπως αυτή της ιταλικής νομοθεσίας περί αναγκαστικής διοικητικής εκκαθαρίσεως, στο μέτρο που η διαδικασία αυτή παράγει αποτελέσματα αντίστοιχα προς εκείνα της πτωχεύσεως. Αντιθέτως, οι ίδιες κοινοτικές διατάξεις έχουν εφαρμογή σε μία μεγάλη επιχείρηση η οποία βρίσκεται σε κατάσταση κρίσεως και τελεί, σύμφωνα με τους ειδικούς κανόνες του ιταλικού δικαίου, σε προσωρινή διαχείριση, όταν και εφόσον έχει αποφασισθεί η συνέχιση της λειτουργίας της επιχειρήσεως.

15. Η διαφοροποίηση αυτή δεν στηρίχθηκε στα ιδιαίτερα διαδικαστικά χαρακτηριστικά του θεσμού της προσωρινής διαχειρίσεως [13] αλλά στο σκοπό της διαδικασίας αυτής. Σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο, ο επίτροπος που ασκεί την προσωρινή διαχείριση μπορεί να αποφασίσει τη συνέχιση της δραστηριότητας της επιχείρησης. Στην περίπτωση αυτή και για όσο διάστημα ισχύει η απόφαση περί συνεχίσεως της δραστηριότητας, ο σκοπός της διαδικασίας συνίσταται πρωτίστως, κατά το Δικαστήριο, στη δημιουργία μιας καταστάσεως ισορροπίας ώστε να διασφαλισθεί η άσκηση των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεως στο μέλλον. Οπότε και «ο οικονομικός και κοινωνικός σκοπός που επιδιώκεται κατ' αυτόν τον τρόπο δεν μπορεί ούτε να εξηγήσει ούτε να δικαιολογήσει το ότι, όταν η οικεία επιχείρηση αποτελεί το αντικείμενο πλήρους ή μερικής μεταβιβάσεως, οι εργαζόμενοί της στερούνται των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζει η οδηγία υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει λεπτομερώς» [14]. Με άλλα λόγια, το Δικαστήριο, αφού εκτίμησε σχεδόν αποκλειστικά τον σκοπό της ειδικής εθνικής διαδικασίας, και τη διέκρινε από εκείνη της πτωχεύσεως, δέχθηκε την εφαρμογή της οδηγίας υπό προϋποθέσεις.

16. Αντιστοίχως, στην υπόθεση Spano, ο κοινοτικός δικαστής έκρινε ότι η οδηγία τυγχάνει εφαρμογής σε μεταβίβαση επιχειρήσεως για την οποία έχει αναγνωρισθεί ότι βρίσκεται σε κατάσταση κρίσεως σύμφωνα με μία διαδικασία του ιταλικού δικαίου, παραπλήσια προς εκείνη που είχε απασχολήσει το Δικαστήριο στην υπόθεση D'Urso. Στηρίχθηκε δε στο επιχείρημα ότι η ενλόγω διαδικασία διαπιστώσεως της καταστάσεως κρίσεως τείνει στη διευκόλυνση της διατηρήσεως της δραστηριότητας της επιχειρήσεως και κυρίως της απασχολήσεως των εργαζομένων με σκοπό τη μετέπειτα ανασυγκρότηση, εξαρτώντας τη διαπίστωση της καταστάσεως κρίσεως από την υποβολή προγράμματος εξυγιάνσεως, το οποίο πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα που αποσκοπούν στην επίλυση των προβλημάτων απασχολήσεως του εργατικού δυναμικού.

17. Επομένως, και στην απόφαση αυτή, ο κοινοτικός δικαστής θεμελίωσε τη συλλογιστική του πρωτίστως στη συγκριτική τελολογική προσέγγιση της ειδικής εθνικής διαδικασίας αφενός και της οδηγίας αφετέρου και δευτερευόντως στην παρατήρηση ότι η ενλόγω εθνική διαδικασία δεν περιλαμβάνει εκτεταμένο δικαστικό έλεγχο στα μέτρα διαχειρίσεως της περιουσίας της επιχειρήσεως ούτε προβλέπει αναστολή πληρωμών [15].

13 — Σύμφωνα με τη σκέψη 25 της προμνησθείσας, στην υποσημείωση 4, αποφάσεως D'Urso, με την οποία γίνεται παραπομπή στη νομολογία Abels, το κριτήριο της φύσης του ελέγχου που ασκεί η διοικητική ή δικαστική αρχή επί των μεταβιβάσεων επιχειρήσεων στο πλαίσιο των συγκεκριμένων εθνικών διαδικασιών αναγγελίας πιστωτών όπως είναι η προσωρινή διαχείριση στο ιταλικό δίκαιο, παρέχει μεν ενδείξεις για την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 77/187, δεν αποτελεί όμως το ασφαλέστερο και καθοριστικό κριτήριο.

14 — Σκέψη 32.

15 — Σκέψεις 26, 28 και 29 της, προμνησθείσας στην υποσημείωση 5, αποφάσεως Spano.

18. Έτσι, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το πρωταρχικό προς εκτίμηση στοιχείο για την επίλυση του κρίσιμου νομικού ζητήματος συνίσταται στον καθορισμό του σκοπού της εκάστοτε ειδικής εθνικής διαδικασίας, η οποία διέπει την ολική ή μερική μεταβίβαση επιχειρήσεως. Συμπληρωματικώς, ιδιαιτέρως μάλιστα οσάκις το πρώτο κριτήριο δεν είναι επαρκές για την επίλυση της εκκρεμούσης υποθέσεως, σκόπιμο είναι να λαμβάνεται υπόψη και ο τρόπος με τον οποίο η εκάστοτε εθνική διαδικασία διαμορφώνεται και υλοποιείται στην πράξη, διότι αν επιβάλλεται αναγκαστικώς από δικαστική ή διοικητική αρχή ή εμπίπτει σε αυστηρό δικαστικό ή διοικητικό έλεγχο, ο συμβατικός χαρακτήρας της μεταβιβάσεως, ο οποίος αποτελεί sine qua non κριτήριο για την εφαρμογή της οδηγίας, μπορεί να τεθεί σε αμφισβήτηση.

β) Η υπόθεση Dethier

19. Τα ανωτέρω νομολογιακά πορίσματα επιβεβαιώθηκαν προσφάτως με την απόφαση Dethier του Δικαστηρίου, στην οποία αποδίδω ιδιαίτερη βαρύτητα λόγω της ομοιότητας του κριθέντος σε αυτήν ζητήματος με το προς απάντηση προδικαστικό ερώτημα. Η υπόθεση Dethier αφορούσε μεταβίβαση επιχειρήσεως η οποία τελούσε, σύμφωνα με τους κανόνες του βελγικού δικαίου, υπό δικαστική εκκαθάριση, ενώ η εκκρεμούσα ενώπιον της cour du travail de Bruxelles κυρία διαφορά, στο πλαίσιο της οποίας ετέθη το προς απάντηση προδικαστικό ερώτημα, αναφέρεται σε εκούσια εκκαθάριση επιχειρήσεως κατά το βελγικό δίκαιο. Ας σημειωθεί ακόμη ότι στην υπόθεση Dethier, ο εθνικός δικαστής είχε ερωτήσει το Δικαστήριο για την εφαρμογή της οδηγίας 77/187 τόσο σε δικαστική όσο και σε εκούσια εκκαθάριση, όμως το δεύτερο σκέλος του ερωτήματός του δεν απαντήθηκε ως εντελώς υποθετικό.

20. Πριν προχωρήσω στην ανάλυση της υποθέσεως Dethier θεωρώ απαραίτητο να αναφέρω ότι στο βελγικό δίκαιο, ως εκκαθάριση επιχειρήσεως νοείται το σύνολο των μέτρων τα οποία αποσκοπούν στην ικανοποίηση των δανειστών μέσω του ενεργητικού της εταιρίας και στην κατανομή ενδεχομένου πλεονάσματος μεταξύ των εταίρων [16]. Παρά το ότι ομοιάζει με την πτώχευση, είναι από ορισμένη σκοπιά προτιμότερη διότι καθιστά δυνατή τη μέγιστη αξιοποίηση ή τη λιγότερο κακή αξιοποίηση της περιουσίας και δεν αποκλείει το ενδεχόμενο οικονομικές δραστηριότητες της επιχειρήσεως που εξακολουθούν να είναι αποδοτικές να διατηρηθούν εν όλω ή εν μέρει και μετά την εκκαθάριση. Σημαντικό είναι ακόμα να τονισθεί ότι η εκκαθάριση δεν αποτελεί ποτέ εναλλακτική λύση σε σχέση με την πτώχευση. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την κήρυξη της πτωχεύσεως, η εκκαθάριση δεν είναι πλέον δυνατή ούτε εξάλλου επιθυμητή από τους πιστωτές, οι οποίοι απολάβουν πολύ ευρύτερες εγγυήσεις στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας απ' ό,τι σε εκείνο της εκκαθαρίσεως. Περαιτέρω, αξίζει να διευκρινισθεί ότι η διαφορά μεταξύ εκούσιας ή δικαστικής εκκαθάρισης στο βελγικό δίκαιο είναι άνευ ουσιαστικής σημασίας. Έγκειται απλώς στο ότι, στην περίπτωση της δικαστικής εκκαθαρίσεως, η γενική συνέλευση αδυνατεί να διορίσει εκκαθαριστές με την απαιτούμενη από τον νόμο πλειοψηφία και ως εκ

16 — Πάντως, η υπό εκκαθάριση επιχείρηση δεν είναι απαραίτητο να αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες. Η διαδικασία της εκκαθάρισης μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή όταν, επί παραδείγματι, οι εταίροι δεν επιθυμούν να συνεργάζονται.

τούτου τα πρόσωπα αυτά διορίζονται από το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο στο πλαίσιο μιας διαδικασίας η οποία δεν έχει χαρακτήρα αντιδικίας· αντιθέτως, στην εκούσια εκκαθάριση, η επιλογή των εκκαθαριστών συντελείται από τη γενική συνέλευση. Εκτός από το ζήτημα ανάδειξης των εκκαθαριστών, οι δύο διαδικασίες στην ουσία ταυτίζονται, γεγονός που ενισχύει τη σημασία της νομολογίας Dethier για την απάντηση του παρόντος προδικαστικού ερωτήματος.

21. Ο γενικός εισαγγελέας κ. K. O. Lenz στις προτάσεις του της 11ης Ιουλίου 1996 στην υπόθεση Dethier, αφού αποκλείει την εφαρμογή της οδηγίας σε περίπτωση οριστικής διακοπής της δραστηριότητας της μεταβιβαζομένης υπό εκκαθάριση επιχειρήσεως ή στην περίπτωση περιελεύσεως της τελευταίας σε κατάσταση πτωχεύσεως, εξετάζει κατά πόσον η συνέχιση της δραστηριότητας μιας υπό εκκαθάριση επιχειρήσεως δικαιολογεί την αναγνώριση στους εργαζομένους των δικαιωμάτων που περιγράφει η οδηγία 77/187. Εκκινώντας από τη διαπίστωση ότι η συνέχιση της δραστηριότητας είναι μεν δυνατή αλλά δεν στοχεύει στο να καταστήσει δυνατή την επιβίωση, την αναδιάρθρωση ή την εξυγίανση της εταιρίας παρά στην κατά τον καλλίτερο τρόπο επίτευξη των σκοπών της εκκαθαρίσεως [17], επισημαίνει ότι η νομολογία D'Urso και Spano δεν μπορεί να εφαρμοσθεί άνευ ετέρου στην περίπτωση της εκκαθαρίσεως. Στις ενλόγω υποθέσεις το Δικαστήριο θεώρησε ως αποφασιστικό κριτήριο για την εφαρμογή της οδηγίας τη διατήρηση της δραστηριότητας της μεταβιβαζόμενης επιχειρήσεως. Η δραστηριότητα ωστόσο εκείνη εξακολουθούσε να υφίσταται προς το σκοπό εξυγιάνσεως ή ανασυγκροτήσεως της μεταβιβαζόμενης εταιρίας ενώ στην περίπτωση της εκκαθαρίσεως δεν μπορεί παρά να στοχεύει στη λύση της εταιρίας· με άλλα λόγια «δεν είναι προσανατολισμένη στο μέλλον, αλλά διατηρείται μόνον μέχρι την πώληση της επιχειρήσεως» [18]. Λαμβάνοντας όμως υπόψη την οικονομία της οδηγίας και τη θέση της στο κοινοτικό κοινωνικό δίκαιο, ο γενικός εισαγγελέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν έχει αποφασιστική σημασία ο στόχος που επιδιώκεται με τη διατήρηση της δραστηριότητας της υπό εκκαθάριση επιχειρήσεως, αλλά η διατήρηση αυτή καθαυτή. Εφόσον επομένως συνεχίζεται η δραστηριότητα της υπό εκκαθάριση επιχειρήσεως, ούτε η περιέλευση της τελευταίας σε καθεστώς εκκαθαρίσεως ούτε το γεγονός ότι η συνέχιση της δραστηριότητας αποσκοπεί πλέον στην εκκαθάριση της επιχειρήσεως και όχι στην επιβίωσή της μπορεί να δικαιολογήσει, σε περίπτωση μεταβιβάσεως της ενλόγω επιχειρήσεως, την απώλεια για τους εργαζομένους των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζει η οδηγία [19].

22. Η παρατήρηση αυτή δεν ισοδυναμεί πάντως με καταφατική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα. Συνεπώς, στο μέτρο που το στοιχείο της συνεχίσεως της δραστηριότητας της υπό εκκαθάριση επιχειρήσεως δεν αρκεί από μόνο του για να θεμελιώσει την εφαρμογή της οδηγίας, ο γενικός εισαγγελέας κ. K. O. Lenz προβαίνει στην εκτίμηση των

17 — Πράγματι, η νομική προσωπικότητα της υπό εκκαθάριση επιχείρησης υφίσταται αποκλειστικώς για τη ρευστοποίηση του ενεργητικού, τη διευθέτηση των υποχρεώσεων και την διανομή του πλεονάσματος, η δε άσκηση της δραστηριότητας επιτρέπεται μόνο στο μέτρο που εξυπηρετεί την πραγματοποίηση της εκκαθαρίσεως. Κατά συνέπεια, η τελούσα υπό εκκαθάριση εταιρία μπορεί να ολοκληρώσει μόνο τις δραστηριότητες που έχει ήδη αρχίσει, κάτι το οποίο βεβαίως είναι συχνά απαραίτητο για να εμποδισθεί η μείωση της αξίας των οικονομικών μονάδων της επιχειρήσεως οι οποίες πρόκειται να μεταβιβασθούν.

18 — Σημείο 39 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα κ. Lenz στην προμνησθείσα, στην υποσημείωση 6, υπόθεση Dethier.

19 — Σημείο 44 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα κ. Lenz στην προμνησθείσα, στην υποσημείωση 6, υπόθεση Dethier.

ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών της διαδικασίας εκκαθαρίσεως και τα συγκρίνει με εκείνα της πτωχεύσεως [20].

23. Από τη σύγκριση αυτή προκύπτουν ουσιώδεις διαφορές μεταξύ πτωχεύσεως και εκκαθαρίσεως. Ο εκκαθαριστής είναι όργανο της εταιρίας που οργανώνει την πώληση του ενεργητικού της υπό την εποπτεία της γενικής συνελεύσεως· δεν υφίσταται εξάλλου ειδική διαδικασία, ελεγχόμενη δικαστικώς, περί καθορισμού του παθητικού, ενώ ένας πιστωτής μπορεί να στραφεί κατά της εταιρίας με βάση τους γενικούς κανόνες περί αναγκαστικής εκτέλεσης. Αντιθέτως, ο σύνδικος της πτωχεύσεως εκπροσωπεί τους πιστωτές, είναι δηλαδή τρίτος ως προς την εταιρία, προβαίνει στην εκποίηση της περιουσίας υπό την εποπτεία του εντεταλμένου εισηγητή δικαστή, ενώ υπάρχει και ειδική διαδικασία για τη διαπίστωση της καταστάσεως των χρεών υπό τον έλεγχο του αρμοδίου εθνικού δικαστηρίου, χωρίς να επιτρέπεται οι πιστωτές να στρέφονται ατομικώς κατά της εταιρίας με βάση τους γενικούς κανόνες περί αναγκαστικής εκτελέσεως. Εν ολίγοις, ενώ η πτωχευτική διαδικασία χαρακτηρίζεται από την σαφή παρέμβαση ενός δικαστικού οργάνου, στην περίπτωση της εκκαθαρίσεως δεν υφίσταται δικαστική παρέμβαση παρά μόνον, ειδικά για την δικαστική εκκαθάριση, στο πλαίσιο της επιλογής του εκκαθαριστή. Κρίσιμο είναι επομένως ότι, στο μέτρο που ο εκκαθαριστής της εταιρίας προβαίνει στην εκποίηση του ενεργητικού υπό την εποπτεία της γενικής συνελεύσεως, η ενδεχόμενη μεταβίβαση της επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως είναι επιλογή των ίδιων των οργάνων της εταιρίας η οποία δεν χρειάζεται να επικυρωθεί από δικαστήριο.

20 — Σημεία 46 επ. των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα κ. K. O. Lenz στην προμνησθείσα, στην υποσημείωση 6, υπόθεση Dethier.

24. Ενόψει των ανωτέρω ο γενικός εισαγγελέας κ. K. O. Lenz πρότεινε την εφαρμογή της οδηγίας σε μεταβιβάσεις επιχειρήσεων οι οποίες τελούν μεν υπό εκκαθάριση, έχει όμως αποφασισθεί από τη γενική συνέλευση η συνέχιση των δραστηριοτήτων τους.

25. Τη θέση αυτή υιοθέτησε και το Δικαστήριο με την απόφασή του της 12ης Μαρτίου 1998. Αφού εξέτασε πρώτα το κριτήριο του σκοπού της διαδικασίας δικαστικής εκκαθαρίσεως, το οποίο δεν θεώρησε από μόνο του καθοριστικό για την επίλυση της υποθέσεως [21], προέβη περαιτέρω στην έρευνα των στοιχείων που χαρακτηρίζουν την ενλόγω διαδικασία [22] και κατέληξε στο ακόλουθο συμπέρασμα:

«Επομένως, η κατάσταση επιχειρήσεως υπό δικαστική εκκαθάριση παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με την κατάσταση επιχειρήσεως που τελεί σε πτώχευση και οι λόγοι για τους οποίους το Δικαστήριο απέκλεισε την εφαρμογή της οδηγίας στην περίπτωση αυτή ενδέχεται να μην υφίστανται στην περίπτωση επιχειρήσεως που τελεί υπό δικαστική εκκαθάριση.

Αυτό συμβαίνει αν, όπως και στην υπόθεση της κύριας δίκης, η δραστηριότητα της επιχειρήσεως συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της δικαστικής εκκαθαρίσεως. Στην περίπτωση αυτή, διασφαλίζεται η συνέχιση της εκμεταλλεύσεως όταν η επιχείρηση αποτελεί το αντικείμενο της μεταβιβάσεως. Κατά συ-

21 — Προαναφερθείσα, στην υποσημείωση 6, απόφαση Dethier (σκέψη 28).

22 — Προαναφερθείσα, στην υποσημείωση 6, απόφαση Dethier (σκέψη 29).

νέπεια, τίποτε δεν δικαιολογεί την απώλεια των δικαιωμάτων που εξασφαλίζει στους εργαζόμενους η οδηγία υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει λεπτομερώς.» [23]

Β — *Η υπό κρίση υπόθεση*

26. Από την προηγηθείσα ανάλυση συνάγεται, νομίζω, αρκούντως πειστικά η ανάγκη μεταφοράς των πορισμάτων της μέχρι σήμερα νομολογίας — και ιδιαίτερα της συλλογιστικής και των θέσεων που περιλαμβάνονται στην απόφαση Dethier του Δικαστηρίου — στην υπό κρίση υπόθεση για την απάντηση του προδικαστικού ερωτήματος. Λόγω της ιδιαίτερης ομοιότητας της διαδικασίας της εκούσιας εκκαθάρισης, η οποία μας ενδιαφέρει εν προκειμένω, με εκείνη της δικαστικής εκκαθάρισης, που απασχόλησε το Δικαστήριο στην υπόθεση Dethier, φρονώ ότι, με τα ίδια ακριβώς επιχειρήματα, θα πρέπει να γίνει δεκτό πως η οδηγία 77/187 εφαρμόζεται και σε μεταβιβάσεις επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως, όταν η επιχείρηση τελεί υπό εκούσια εκκαθάριση υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι έχει αποφασισθεί η συνέχιση των δραστηριοτήτων και για όσο διάστημα ισχύει η απόφαση αυτή.

27. Η λύση αυτή επιβάλλεται μάλιστα a fortiori από την πρόσφατη απόφαση Dethier του Δικαστηρίου· από τη στιγμή που η οδηγία εφαρμόζεται επί μεταβιβάσεως επιχειρήσεων υπό δικαστική εκκαθάριση, στις οποίες ένα δικαστικό όργανο έχει επέμβει έστω και μόνον για την επιλογή του εκκαθαριστή, η ίδια ερμηνεία θα πρέπει να ισχύσει και για μεταβιβάσεις επιχειρήσεων υπό εκούσια εκκαθάριση, διότι στην ειδική αυτή διαδικασία δεν προβλέπεται σε κανένα σημείο επέμβαση δικαστικού οργάνου και άρα αλλοίωση κατά κάποιον τρόπο της αυθεντικής βούλησης των οργάνων της εταιρίας.

28. Από τα ανωτέρω, φρονώ ότι συνάγεται αβιάστως η απάντηση που θα πρέπει να δοθεί στο κρίσιμο προδικαστικό ερώτημα. Για την επίλυση βεβαίως της εκκρεμούσης ενώπιον του δικαστηρίου της παραπομπής κυρίας διαφοράς, είναι αναγκαίο να διαλευκανθεί, πρώτον, κατά πόσον είχε όντως αποφασισθεί και υπήρξε συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρίας Europièces και μετά την περιέλευσή της σε καθεστώς εκούσιας εκκαθάρισης και δεύτερον αν όντως συντελέσθηκε μεταβίβαση της Europièces ή τμήματός της κατά την έννοια της οδηγίας, στην εταιρία Automotive. Από τα ολίγα στοιχεία που περιέχει η προδικαστική απόφαση του δικαστηρίου της παραπομπής πιθανολογείται ότι στο πλαίσιο της εκκρεμούσης διαφοράς υπήρξε όντως, πρώτον, συνέχιση της δραστηριότητας της Europièces και μετά την περιέλευσή της σε καθεστώς εκούσιας εκκαθάρισης και δεύτερον, μεταβίβαση τμήματος της Europièces στην εταιρία Automotive. Πάντως, δεν θεωρώ απαραίτητο να λάβει θέση το Δικαστήριο επί των ζητημάτων αυτών, που άπτονται της υπαγωγής των πραγματικών περιστατικών της κυρίας διαφοράς στους προσήκοντες νομικούς κανόνες. Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, βάσει των κριτηρίων που διατυπώνει ο κοινοτικός δικαστής, να εξετάσει αν συντρέχουν εκάστοτε τα στοιχεία που απαιτούνται για να θεωρηθεί ότι υφίσταται συμβατική μεταβίβαση επιχειρήσεως,

23 — Προαναφερθείσα, στην υποσημείωση 6, απόφαση Dethier (σκέψεις 30 και 31).

εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως υπό την έννοια της οδηγίας [24].

29. Κρίνω εντούτοις απαραίτητο, όπως ορθώς το επισημαίνουν τόσο η Επιτροπή όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο, χάριν της αρτιότερης επιλύσεως του προδικαστικού ερωτήματος και της διατυπώσεως όσο το δυνατόν χρησιμότερης απαντήσεως στον εθνικό δικαστή για την επίλυση της κυρίας διαφοράς, να θιγεί περαιτέρω και το ακόλουθο ζήτημα.

30. Σύμφωνα με όσα παραθέτει με την προδικαστική του απόφαση το δικαστήριο της παραπομπής, φαίνεται ότι η εταιρία Automotive, ο εκδοχέας στη μεταβίβαση κατά την έννοια της οδηγίας, πρότεινε στον Sanders τη σύναψη σχέσεως εργασίας την οποία αυτός απέρριψε. Επίσης, ο ενλόγω εργαζόμενος θεώρησε ότι μετά τη συντελεσθείσα μεταβίβαση και λόγω της μεταβολής του τόπου και των συνθηκών εργασίας του, οι οποίες συνάγονται από τις εντολές που έλαβε από τον αντιπρόσωπο της εκκαθαρίσεως, επήλθε μονομερής λύση ή καταγγελία της συμβάσεώς του ως εμπορικού αντιπροσώπου της Europièces.

31. Νομίζω, επομένως, ότι θα πρέπει να υπομνησθεί στο Δικαστήριο ότι σκοπός της οδηγίας είναι, σε περιπτώσεις μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως, να διατηρούνται τα κεκτημένα δικαιώματα των εργαζομένων ώστε οι τελευταίοι να απασχολούνται και μετά τη μεταβίβαση κάτω από τις ίδιες συνθήκες που είχαν αρχικώς συμφωνηθεί με τον εκχωρητή. Για την επίλυση της εκκρεμούς ενώπιόν του κυρίας διαφοράς, ο εθνικός δικαστής θα πρέπει, συνεπώς, να λάβει υπόψη και αυτή την παράμετρο, ακολουθώντας τις κατευθυντήριες αρχές που έχει χαράξει το Δικαστήριο με τις αποφάσεις του στις υποθέσεις Κατσίκας [25] και Merckx [26].

32. Στην υπόθεση Κατσίκας, το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία «(...) καθιστά μεν δυνατό στον εργαζόμενο να παραμείνει στην υπηρεσία του νέου εργοδότη υπό τους ιδίους όρους με αυτούς που συμφωνήθηκαν με τον εκχωρητή, δεν μπορεί όμως να ερμηνεύεται ότι υποχρεώνει τον εργαζόμενο να εξακολουθήσει τη σχέση εργασίας με τον εκδοχέα. Αυτή η υποχρέωση θα έθετε υπό αμφισβήτηση τα θεμελιώδη δικαιώματα του εργαζομένου, ο οποίος πρέπει να είναι ελεύθερος να επιλέγει τον εργοδότη του και δεν είναι δυνατόν να υποχρεώνεται να εργάζεται για εργοδότη που αυτός δεν επέλεξε ελεύθερα» [27].

33. Στην υπόθεση Merckx και Neuhuys το Δικαστήριο αφού παραπέμπει στη νομολογία Danmols Inventar [28], έκρινε ότι «(...) η προστασία στη διασφάλιση της οποίας απο-

24 — Απόφαση της 18ης Μαρτίου 1986, υπόθεση 24/85, Spijkers (Συλλογή 1986, σ. 1119, σκέψη 14)· απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, υπόθεση C-29/91, Redmond Stichting (Συλλογή 1992, σ. I-3189, σκέψεις 23, 24 και 25).

25 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1992, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-132/91, C-138/91 και C-139/91 (Συλλογή 1992, σ. I-6577).

26 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Μαρτίου 1996, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-171/94 και C-172/94, Merckx και Neuhuys (Συλλογή 1996, σ. I-1253).

27 — Σκέψεις 31 και 32 της προμνησθείσας, στην υποσημείωση 25, αποφάσεως Κατσίκας.

28 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1985, υπόθεση 105/84 (Συλλογή 1985, σ. 2639).

βλέπει η οδηγία στερείται αντικειμένου όταν ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος, ύστερα από απόφαση που λαμβάνει ελεύθερα, δεν συνεχίζει μετά τη μεταβίβαση την εργασιακή του σχέση με τον νέον φορέα της επιχειρήσεως» [29]. Στην περίπτωση αυτή, όταν δηλαδή ο εργαζόμενος αποφασίζει ελεύθερα να μη διατηρήσει τη σχέση εργασίας με τον εκδοχέα «(...) εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίζουν τις εντεύθεν συνέπειες επί της συμβάσεως ή επί της σχέσεως εργασίας» [30].

VI — Πρόταση

34. Ενόψει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στο προδικαστικό ερώτημα:

«Η οδηγία 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικώς με τη διασάφηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων, εφαρμόζεται σε περιπτώσεις μεταβιβάσεων από εταιρία η οποία τελεί σε εκούσια εκκαθάριση, από την προϋπόθεση και μόνον ότι συνεχίζεται η δραστηριότητα της επιχειρήσεως.»

29 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 26, απόφαση Merckx και Neuhuys (σκέψη 33).

30 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 26, απόφαση Merckx και Neuhuys (σκέψη 35).